

Caietale DE LA ARACI

7

Publicație de literatură a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni

Anul V, nr. 1(7), iunie 2017 • Redactor-șef Luminița Cornea

Casa Memorială „Romulus Cioflec”, Araci, aprilie 2017

MOTTO:

„Pasiunea de a săpa mereu în piatra inimii omenеști și de a face să țâșnească împotriva-i lumina nu mă părăsește niciodată.”

Romulus Cioflec, *Scrisoare către Liviu Rebreanu*, cf. Nicolae Scurtu, „Însemnări despre scriitorul Romulus Cioflec”, în „România literară”, anul XLIV, nr. 52, 21 decembrie 2012, p. 15

Convorbiri duhovnicești cu **†Ioan al Banatului**

„Mitropolitul Nicolae a fost înconjurat de cei mai fideli prieteni, cărțile sale.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vrednicul de pomenire mitropolit Nicolae Corneanu (1923-2014) a avut o activitate foarte bogată, trăind 91 de ani. Vă rog să ne vorbiți despre acest mare ierarh ce a slujit 71 de ani Biserica Ortodoxă Română, „*cu timp și fără timp*” (2 Tim. 4, 2), din care peste 52 de ani ca arhiepiscop al Timișoarei și mitropolit al Banatului..

Î.P.S. Ioan: Mitropolitul dr. Nicolae Corneanu face parte din rândul ierarhilor Bisericii noastre care prin activitatea pastoral-misionară, cultural științifică și filantropică și-au înscris numele în pomelnicul pururea pomenit la altarul Teologiei și al spiritualității românești, dovedind calități remarcabile în dialogul interconfesional și arătând fără echivoc că este un „*erudit de talie națională, ale cărui studii au și un vădit interes internațional*”, după cum scria unul dintre reputații noștri oameni de cultură.

Născut la 21 noiembrie 1923 în Caransebeș, într-o familie preoțească, Nicolae Mihail Corneanu a ales încă din copilărie, asemeni Sfinților Părinți, pe care i-a cercetat cu stăruință, să meargă pe cele două drumuri des menționate din amvonul Bisericii, ca pildă pentru tineri, drumul bisericii și cel al școlii.

În perioada 1942-1946, a studiat la *Facultatea de Teologie Ortodoxă* din București, bucurându-se de aprecierea profesorilor care l-au îndrumat să continue studiile prin înscrierea la cursurile de doctorat, urmând în același timp cursurile la *Facultatea de Filosofie și Litere* din București, secția Filologie clasică. Așadar, tânărul teolog și-a însușit, încă din anii studenției, cunoștințe temeinice în domeniul limbilor moderne și clasice, specializându-se, prin studii intense, în filosofie și filologie, ceea ce i-a fost de mare folos în activitatea științifică și de îndelungă cercetare.

L.C.: Despre doctoratul mitropolitului Nicolae Corneanu, vă rog Înaltpreasfințite.

Î.P.S. Ioan: Dragostea față de spiritualitatea patristică l-a determinat să se înscrie la cursurile de doctorat sub îndrumarea cunoscutului patrolog Ioan G. Coman, finalizând cu succes teza cu titlul: „*Viața*

și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare. Începuturile monahismului creștin pe Valea Nilului.”

Au urmat apoi primii ani la catedră, ca profesor la *Academia Teologică* din Caransebeș și, după 1950, la *Seminarul Teologic* din aceeași localitate. La data de 15 ianuarie 1961, a fost hirotonit arhiereu de către patriarhul Justinian și instalat ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului. La scurt timp, la 17 februarie 1962, avea să fie ales mitropolit al Banatului și arhiepiscop al Timișoarei și Caransebeșului. În această misiune de o covârșitoare responsabilitate, nu s-a depărtat nici o clipă de bunul Dumnezeu, de Maica Domnului și de toți sfinții, care l-au ocrotit pe tot parcursul vieții.

Tot timpul mitropolitul Nicolae a fost înconjurat de cei mai fideli prieteni, cărțile sale, motiv pentru care a și consemnat acest aspect în mărturia testamentară datată la 8 septembrie 2011: „*Pe tot parcursul vieții am adunat lucrurile de care aveam nevoie și mai ales cărți de tot felul, care m-au înțeles și care mi-au luminat calea vieții. De fapt, e singurul bun care mi-a aparținut, la orice altceva renunțând de bună voie...*”

L.C.: Știm că mitropolitul Nicolae Corneanu a fost reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române în organizațiile bisericești europene și internaționale.

Î.P.S. Ioan: În calitate de exarh patriarhal, mitropolitul Corneanu a răspuns, o anumită perioadă de timp, de comunitățile ortodoxe române de peste hotare, prilej cu care a efectuat, de mai multe ori, vizite canonice în SUA, Canada, Europa de Vest, Australia și Noua Zeelandă. Atunci a avut posibilitatea de a cunoaște teologi, profesori, cercetători, preoți și ierarhi care l-au familiarizat cu noile direcții de cercetare teologică și cu nou-apărutele lucrări, mai ales în domeniul patristic, pe care le-a adus acasă și le-a valorificat în lucrările elaborate.

Mitropolitul Nicolae Corneanu și-a înscris numele în rândul vrednicilor patrologi români care au dăruit Bisericii o operă bogată și foarte bine documentată, extrem de utilă teologilor și credincioșilor. Referitor la aceasta reține atenția în mod special traducerea

lucrării *Scara Raiului* tipărită la Timișoara, în 1994, și reeditată ulterior, la *Editura Învierea* a Mitropoliei Banatului, în alte opt ediții, bucurându-se de un tiraj de peste 50000 de exemplare. Mitropolitul Nicolae a fost foarte mulțumit și nespuse de încântat de setea duhovnicească a credincioșilor pentru scrieri de felul *Scării Raiului*. Forța sa intelectuală, probitatea științifică exemplară și calitatea memorabilă a sintezelor și analizelor sale hermeneutice l-au transformat pe mitropolitul Nicolae Corneanu într-un reper important al bibliografiei teologice și, cu precădere, patrologice din țară și din lume, numele său devenind sinonim cu excelența interpretării și frumusețea caldă a formulărilor.

A consemnat Luminița CORNEA

RESTITUIRI: *Luminița Cornea* **Debutul lui Romulus Cioflec în *Gazeta Transilvaniei***

Gazeta Transilvaniei (*Gazeta de Transilvania*) este primul ziar politic, informativ, cultural al românilor din Transilvania, apărut în Brașov, la 12 martie 1838, cu o îndelungată apariție, până în 1944.¹

Scriitorul Romulus Cioflec (1882-1955), născut în apropierea Brașovului, la Araci, a îmbogățit literatura română cu proză scurtă, romane, memoriale de călătorie, piese de teatru și o bogată corespondență. Este laureat al *Academiei Române*, primind, în anul 1938, *Premiul „I.H. Rădulescu”* pentru romanul *Vârtejul* (1937)², recomandat de Mihail Sadoveanu, care afirmă că autorul „prezintă un chip nou și original, izvorât din peisagiul Târnei și datinile pământurilor ardeleni”³

În cele ce urmează dorim să elucidăm problema debutului scriitorului Romulus Cioflec, mai întâi

autor de schițe și povestiri. Cunosându-le, G. Călinescu, în monumentală sa *Istorie*, scrie că Romulus Cioflec „se interesează de oameni ce luptă pentru pâine, de suflete fără noroc în mediul rural”⁴.

Într-un interviu acordat lui Valer Donea (Profira Sadoveanu), în 1937, scriitorul născut la Araci declară că a debutat în anul 1905, în revista *Sămănătorul* din București, cu schița *Un gând*.⁵

Cercetătorul Victor Durnea realizează, într-un substanțial studiu, o dificilă operație de cartografiere a colaborărilor lui Romulus Cioflec la publicațiile românești din perioada 1904- 1937.⁶ Ca urmare a acestor cercetări, situația debutului lui Romulus Cioflec se prezintă în alt fel. *Gazeta Transilvaniei*,

¹ I. Hangiu, *Dicționarul presei literare românești: 1790-1990*, București, Editura Fundației Culturale, 1996.

² Luminița Cornea, *Romulus Cioflec, o viață în imagini*, Sfântu Gheorghe, Centrul Cultural Județean Covasna, 2016; Luminița Cornea, *Aspecte ale receptării critice a prozatorului Romulus Cioflec*, în volumul *Studii și articole literare*, cu o postfață de Ion Topolog Popescu, Brașov, Editura Pastel, 2014, p. 39-50

³ *Analele Academiei Române, Tomul 58, Ședințele din 1937-1938*, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1938, p. 212-213 (Ședința din 4 iunie 1938)

⁴ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață de Al. Piru, București, Editura Minerva, 1982, p. 637.

⁵ Valer Donea, *De vorbă cu Romulus Cioflec*, în *Adevărul literar și artistic*, anul XVII, nr. 859, 23 mai 1937, p. 15; și în volumul *Romanul românesc în interviuri – o istorie autobiografică*, ediție îngrijită și prefațată de Aurel Sasu și Mariana Vartic, vol.I, București, Editura Minerva, 1985.

⁶ Victor Durnea, *Contribuții la cunoașterea vieții și activității scriitorului Romulus Cioflec*, patru părți, în *Vatra veche*, nr. 2, 3, 4, 5 din 2016.

fi publică, în numărul din 1/14 octombrie 1904 (Numărul de duminică, 40), schița *Călin*.

De ce în interviul amintit mai sus Romulus Cioflec nu a menționat debutul din *Gazeta Transilvaniei*? Deși amintește de tipărirea în *Gazeta Transilvaniei*, înainte de 1905, a unor versuri inspirate de poezia populară, pe care le consideră fără valoare, nu mărturisește nimic despre proza *Călin*. Socotea *Gazeta Transilvaniei* doar un ziar politic și informativ, o publicație nonliterară? Sau a dat mai mare credit unei reviste literare cu un recunoscut prestigiu? Se pare că da. Revista *Sămănătorul* îl avea ca director pe N. Iorga, iar ca redactori pe Șt.O. Iosif, D. Anghel, și Ilarie Chendi. Prestigiul revistei literare *Sămănătorul* este considerabil față de un ziar de dincolo de munți, chiar dacă *Gazeta Transilvaniei* apărea în orașul drag sufletului scriitorului, aproape de Araciul copilăriei.

Considerăm că debutul lui Romulus Cioflec cu schița *Călin*, în *Gazeta Transilvaniei* din octombrie 1904, este adevăratul debut literar al scriitorului. Afirmatia este plauzibilă având în vedere data calendaristică și valoarea artistică a prozei amintite. Menționăm faptul că autorul ei totuși nu a uitat-o, incluzând-o în volumul de debut *Doamne, ajută-ne!* (1907). În gazeta brașoveană a apărut în cadrul rubricii „Foiletonul „Gazetei Transilvaniei”.

Deși de mici dimensiuni, povestirea *Călin* este structurată pe două planuri, narând moartea unui dorobanț în asaltul redutelor turcești din jurul Plevnei. Inspirația este livrescă, având în vedere că scriitorul a abordat tema războiului fără a avea nici măcar experiența serviciului militar. Focalizarea narațiunii este însă pe stările psihologice, ceea ce aduce un plus de valoare acestei schițe de debut.

Nu interesează aspectele războiului, ci situațiile psihologice prin care trece soldatul rănit Călin. Chinul fizic declanșează suferința psihică, „tot sufletu-i plânge de durere”. Propozițiile scurte, eliptice transmit puternice sentimente, dar și perioadele de conștient-inconștient prin care trece personajul, până la zbuciumul final, când „fața i se-ngoapă-n mocirlă într-un amar suspin”. Remarcabilă este descrierea în evoluție a muribundului ce „cade-n amortire”, în subconștient, trimițându-l la casa părintească unde mama-i „istovită de dor, tocmai murise”. Arhaismele, expresiile inedit alcătuite, lexicul specific perioadei și locurilor evocate redau tensiunea psihologică.

Pentru început de secol XX, socotim povestirea de debut *Călin*, o mică bijuterie epică. În argumentarea noastră, pe lângă cele exemplificate mai sus, menționăm prima cronică literară, la primul volum (unde se află schița *Călin*) al scriitorului Romulus Cioflec, realizată de istoricul și criticul literar N.I. Apostolescu (1876-1918), publicată într-o prestigioasă revistă, *Literatura și arta română*.⁷ În finalul cronicii, acesta afirma: „În general vorbind, însă, volumul d(omnu) lui R(omulus) Cioflec arată, dacă nu pe un fruntaș nuvelist de viitor, pe un distins prozator.”⁸ Se cuvine a fi cercetate și reevaluate toate colaborările lui Romulus Cioflec din *Gazeta Transilvaniei*, cum e necesar a-i fi reconsiderată întreaga operă.

„*Călin* – schiță -

Cu auzul slăbit de durere abia mai putea prinde din depărtare strigătele „Ura!” ale camarazilor în luptă și țipetele de durere ale tovarășilor, cari, ca și el, zac răniți pe câmp...

Muzica și cornul sună din depărtare tot mai încet, deșteptând un simț de durere în sufletul lui Călin.

E frig! Grozav de frig! Ploaia curge cernută, dar mereu.

E ud până la piele și hainele și le-a făcut lac de noroi în zbuciumul durerii.

Sângele amestecat cu glod e scoarță deasupra rănilor. Nu se mai văd nici ale câteva picături de lacrimi, ce – poate – pentru ultima oară le vărsă Călin.

Țipetele desperate ale răniților dimprejur, cari au vizita de jaf și schingiuire a dușmanului nemulțumit cu suferința celui căzut – vărsând groază-n sufletul lui, redeșteaptă cele din urmă puteri ce le mai are și încearcă... Se ridică sprijinindu-se cu mâna ce-o mai avea zdravănă; se ridică cu greu pe un genunchi și, nesigur, în legănarea trupului slăbit, încearcă a se ridica mai sus, dar un picior nu-l ajută și celălalt ceva mai mult; nu poate mai mult; vinele-i sunt scurse de sânge și capul îi este amețit; dar nu-i destul atâta, căci, greu, amețitor o lovitură-i mai apasă pe creștet și-l trânteste la pământ ...

⁷ Cf. Nicolae Scurtu, *O nouă contribuție la receptarea operii lui Romulus Cioflec*, în *Caietele de la Araci*, anul IV, nr. 1 (5), iunie 2016, p. 14-15

⁸ N.I. Apostolescu, *Romulus Cioflec – Doamne ajută-ne, în Literatura și arta română*, 11, nr. 3, 25 martie 1907, p. 193 (*Cronica literară și artistică*).

Câteva gemete surde – în timp ce omul, soldat advers, îl scotocea prin toate ascunzătorile hainelor ce acoper atâta durere – și cade-n amorțire ...

*

E noapte de mult, Călin nu mai știe că suferă. Sufletul și simțirea lui au uitat parcă calicia-n care zace trupul, pentru a muri mai pe urmă. Cu mintea pe jumătate amorțită cutreeră alte locuri scumpe ...

E acasă. Dar ce jale! În casă, mamă-sa istovită de dor, tocmai murise și zăcea întinsă pe scaun, cu urmele lacrimilor pe față, iar el, alături în pat, se chinuiește și nu poate să plângă. Frații, surorile și toți ai lui plâng pe moartă. El nu plânge.

Tot satu e în casa lor, dar nimenea nu-i spune lui o vorbă: parcă nu lipsise de loc din sat... Încearcă să se miște, dar pare ținut de-o putere mare; ar plânge, dar n-are glas și lacrimi; tot sufletu-i plânge de durere și tot nu poate plânge...

În timp ce preotul slujește, e tăcere-n casă; dar pe urmă încep țipetele mai desperate ale surorilor, când începe ținuirea coștiugului...

„Mamă! Mamă! Ne lași!? Spune o vorbă și lui Călin, mamă!...

Cu plânsul se amestecă bătaia cu(i)elor și, când patru vecini iau coștiugul pe umeri, sora mai mare a lui Călin nu se mai poate despărți de coștiug: „Cum ne lași și cui ne lași!? Spune-o vorbă lui Călin!...”

În mijlocul țipetelor, cari îi strâng sufletul, Călin se zbuciumă. N-are putere, dar arde de dorul d-a-și îmbrățișa mama plecată pentru vecie.

O iau pe umeri și ies...

Atunci din slăbiciunea lui se naște putere, din ochii lui o lacrimă și din gura lui o vorbă: „Mamă!” Se ridică de jumătate, dar cade iute, plesnind cu mâna noroiul tăvălit și fața i se-ngroapă-n mocirlă, într-un amar suspin.

Romulus Cioflec”

Inscripții

Nicolae Scurtu

Liviu Rebreanu și „Astra” – Brașov

Liviu Rebreanu, unul dintre cei mai însemnați și mai valoroși naratori pe care ni i-a dat Transilvania, a stabilit, în timp, o sumă de relații cu instituții de cultură și cu oameni din cea mai fascinantă parte a României.

Epistolele primite de la profesorul Petru I. Teodorescu¹ se constituie, de fapt, în entuziaste invitații de a conferenția la Brașov, în cadrul *Astrei*, cu prilejul împlinirii a șaptezeci și cinci de ani de existență a uneia dintre cele mai importante instituții de cultură a Transilvaniei și nu numai.

Liviu Rebreanu, intelectual autentic, mare creator de valori estetice și, mai ales, reprezentant tipic al Transilvaniei, participă la aceste întruniri culturale și, de fiecare dată, își expune, fără echivoc, gândurile sale.

Regretabil este, însă, faptul că nici una din cele două lucrări² consacrate *Astrei* nu evidențiază, în amănunt, contribuția lui Liviu Rebreanu în ceea ce privește raporturile sale cu prestigioasa instituție din Transilvania.

Prezența unei autorități de prestigiu al lui Liviu Rebreanu a însemnat, întotdeauna, pentru *Astra* și colaboratorii săi, un eveniment cu multiple rezonanțe.

Epistolele lui Petru I. Teodorescu, publicist și cronicar literar, demonstrează o cunoaștere temeinică a operei și personalității lui Liviu Rebreanu, care ocupase, până în acel moment, câteva înalte demnități în cultura română.

*

[București], 21 mai 1936

Onorate domnule Rebreanu,

În trecere prin București, cu prilejul sărbătoririi d[omnu]lui ministru dr. C. Angelescu, am ținut să-mi îndeplinesc și un mandat din partea comitetului *Astrei* din Brașov pentru d[umnea]voastră.

Mandatul este următorul – o invitație foarte călduroasă din partea întregului comitet și în special din partea d[omnu]lui dr. Căliman, președintele

despărțământului Brașov, ca să țineți conferința festivă, subiectul este la alegerea d[umnea]voastră, în cadrul serbărilor, pe care acest despărțământ le organizează la 1 iunie, a doua zi de Rusalii, la Brașov, cu prilejul împlinirii a 75 ani de viață a Astei.

Ca profesor și ca membru în comitetul Astei-Brașov am ținut să vă fac, personal, această rugămintă. Negăsindu-vă acasă, vă las aceste rânduri pe un petic modest de hârtie, vă rog să-mi iertați formatul scrisorii, stăruind, ca admirator al d[umnea]voastră, să dați urmare rugăminții brașovenilor și să veniți în mijlocul lor.

Cele mai frumoase sentimente de stimă și de admirație,

P[etru] I. Teodorescu,
Președintele Asoc[iației] Prof[esorilor] Secundari
din Brașov

[Domniei sale, domnului Liviu Rebreanu, Scriitor; Petru I. Teodorescu, Profesor la Liceul „Dr. I. Meșotă“, Strada Podul lui Grid, nr. 18, Brașov].

*

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român

„ASTRA“, Despărțământul Central Județean, Brașov

B[ulevar]dul Regele Ferdinand, nr. 14, telefon: 513 și 564

Brașov, 25 februarie 1937

Onorate și iubite domnule Rebreanu,

Te rugăm din toată inima să ne ierți pentru întârzierea cu care răspundem la scrisoarea d[umi]tale din 2 ianuarie a[nul] c[urent].

Am fost și suntem cumplit de ocupați cu tot felul de chestiuni, care se încadrează în activitatea noastră culturală.

Acum în urmă, am organizat la Sân Petru (comună lângă Brașov), cursurile școlii țărănești, cursuri, și teoretice, dar mai cu seamă practice, adevărată școală pentru țărani.

În ce privește conferințele de la Brașov, am organizat și în anul acesta, ca și în anii precedenți, o serie de 12 conferințe, care au început sâmbătă, 16 ian[uarie] și se vor sfârși sâmbătă, 3 aprilie a[nul] c[urent].

Răspunsul dumatile la invitația noastră l-am primit târziu, după ce întocmisem ciclul și-l publicasem. Ne-o părut foarte rău, că n-am avut la vreme acest răspuns, care ne-ar fi permis să te aranjăm la 30 ian[uarie], după cum ne scrisesei.

Putem, însă, să aranjăm astfel, în sâmbăta din 10 aprilie. În orice caz noi vom prelungi numărul de conferințe până la 15 și vom aranja o altă conferință pentru 17 aprilie, așa încât nu vei fi nici al 13-lea și nici ultimul conferențiar din serie.

Noi ne-am permite să-ți dăm această sugestie cu atât mai vârtos că d[umnea]ta însuși ne faci aceeași propunere în scrisoarea d[umi]tale.

Subiectul rămâne la alegerea d[umi]tale – George Coșbuc sau altul. Despre orice și despre oricine ar vorbi Liviu Rebreanu, pentru noi este o sărbătoare.

În așteptarea răspunsului dumatile, te rugăm să primești cele mai distinse salutări în numele asoc[iației] invitante.

Prof. P[etru] I. Teodorescu,
Președintele Asoc[iației] Prof[esorilor]
Secundari din Brașov

[Domniei sale, domnului Liviu Rebreanu, Scriitor, Bulevardul Elisabeta, nr. 95, București. Recomandat; Expeditor – Petru I. Teodorescu, Președintele Asociației Profesorilor Secundari din Brașov, Strada Podul lui Grid, nr. 18, Brașov].

Note

· Originalele acestor epistole, inedite, se află la Biblioteca Academiei Române. Cota $\int \frac{27(1-2)}{CMLXXVIII}$.

1. Petru I. Teodorescu, profesor, publicist și cronicar literar. S-a specializat în limba lui Voltaire la Lausanne. A funcționat ca profesor la licee din Buzău, Bacău, București și Brașov. A îndeplinit funcția de inspector școlar pentru Cluj și București. Debutază în revista *Convorbiri critice*, semnând cu pseudonimul *P.I. Sumedrea*. Colaborează la revistele *Brașovul literar*, *Țara Bârsei*, *Revista vremii* și altele. A publicat o singură carte – *Cronici literare*, 1935.
2. Cărțile menționate aici sunt ~ Pamfil Matei. „Asociațiune Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român“ (ASTRA) și rolul ei în cultura națională (1861–1950). Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986, 364 pagini + iconografie și *ASTRA ~ 1861–1950. Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român. 125 de ani de la înființare. Sub redacție dr. Victor V. Grecu*. Sibiu, [Întreprinderea Poligrafică „Crișana“-Oradea], 1987, 520 pagini + facsimile.

Ionel Simota

IUBIND SIMPLU

Iubesc atât de profund,
Atât de rotund,
Formele sufletului tău,
Încât cercul mi se pare
O nefericită întâmplare,
O părere de rău...
Iubesc femeia din ființa ta,
Fără ea, poezia-mi,
N-ar mai putea respira...
Iubesc ca și cum pentru prima oară
Te-aș zămisli, te-aș întrupa,
Înălțător cântec de vioară...

SECUNDĂ TĂCÂND

Ascultă, sfânt cireși se coc,
În sânul nopților de mai,
Iubito, mai rămâi, mai stai,
În vise să le facem loc...
În miezul lor atât de dulce
Să împietrim pe veci sărut,
Apoi în mine să te muț,
În mine somnu-ți să se culce...
Și într-o zi, când va fi vară,
Să împletim lumini din fașă,
Iar tu să-mi tremuri sub cămașă,
Ca o mireasă-ntâia oară...

Anthonia Amatti

Genele apusului

Nu știu nici acum de ce am revenit
Și-am părăsit carmic paradisul.
Aici, pe micul pământ, am păcătuț.
Ce grabnic, terestru, se sfârșește visul!

Aici, nici m-așteapta decât singurătatea.
Îmbrățișarea era scurtă și fugară.
Taxiul claxona cu sumele marcate,
Căci circulasem o imensă seară.

Îmi așteptam destinul, când senină,
Când tulburată de porniri nebune.
Singurătatea îmbibată de adrenalină
Numai cuvântul meu o poate spune.

De m-oi reîntoarce-n paradisul (acum pierdut),
Toți șerpilor-n mine-și vor vărsa veninul.
Totul se va relua de la-nceput
Și iar voi coborî să-mi reiau chinul.

Avut-am rendez-vous cu suferința,
Cu torționari, cu dictatori, cu boli.
În vers ascuns-am toată neputința,
Nici n-auzeam ai cerului buni soli.

Căci stelele pocneau asurzitor în noapte
Și blițul fulgilor superbi mă copleșea.
Eu așteptam a mângâierii șoapte
Când glasul mult dorit mă asurzea.

Acum îmi par grotești și clipele pierdute,
Tot mai sperând venitul-nevenit.
A inimii bătăi, azi, îmi par mute,
Păcatul mi se pare infinit.

Mai am de dăruit doar lui Iisus
Virginitatea sufletului meu
Ce niciodată n-a căzut răpus
De necredința-n bunul Dumnezeu.

Nicolae Băciuț

ORA – SECUNDA

Aceasta e ora
pe care o aștepti
ca pe o umbră
ce nu e egală cu nimeni –

aceasta e cartea
unde vrei să te-ngropi,
să-ți fie orele
coperți.

Aceasta e ora
care-a scăpat din cușcă,
aceasta secunda,
ultima,
care mușcă.

8 martie 2017

Nicolae Băciuț
SCARĂ LA CER

Ascunde primăvara-n mine,
să pot și eu, cândva,
înmuguri,
ascund pământul,
să pot să fiu iarbă,
ascunde tăcerea,
să-Ți pot cândva vorbi.

Alegeți și Tu anotimpul
ce vine după primăvară –

nu trebuie să fie vară
și nici măcar toamnă
nu poate fi;
ajunge dacă e iarnă,
în albul tău
eu tot voi înverzi.

Ce primăvară, Doamne,
ce primăvară,
din ea îmi fac acum
la Tine scară.

29 ianuarie 2017

Interviu cu scriitorul Doru Munteanu:
„Romane despre viața unor personaje care trec prin istorie”

Luminița Cornea: Mă bucur, Doru Munteanu, că ai acceptat să răspunzi la câteva întrebări, pentru revista *Caietele de la Araci*. Pentru mine este o bucurie discuția cu un cunoscut scriitor ce are mai multe volume publicate, care a fost mulți ani președinte al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov, dar și pentru că ești un cunoscător al operei scriitorului Romulus Cioflec, ai participat la evenimente organizate la *Casa memorială* a scriitorului din Araci, mai mult, chiar ai scris o postfață la comedia inedită *Cupa Domeniilor* de Romulus Cioflec, tipărită abia în anul 2012. Adaug că ești colaborator, de la primul număr, al revistei *Caietele de la Araci*. Îți mulțumim pentru această onoare.

De curând ai reeditat trei dintre romanele tale: *Duminica mare*, *Vinerea neagră*, *Miercurea regală* - toate au în titlu numele unor zile, poate ne spui de ce. Cititorii au apreciat faptul că pot avea o lectură continuă a romanelor tale, apărute sub titlul integrator *Zilele Ființei*, titlu deosebit de inspirat. Te rog să ne explici povestea acestui titlu.

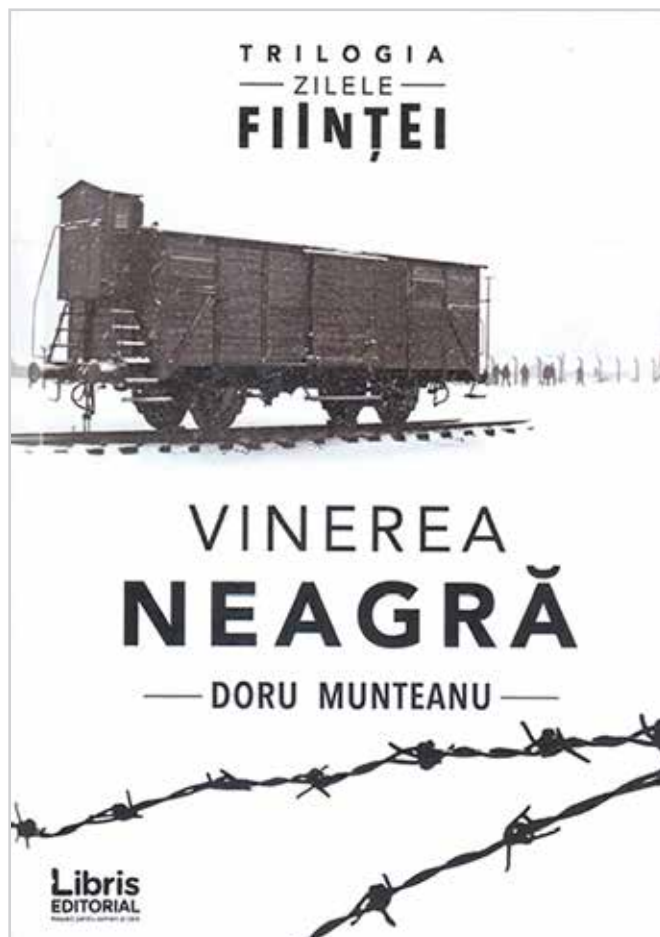
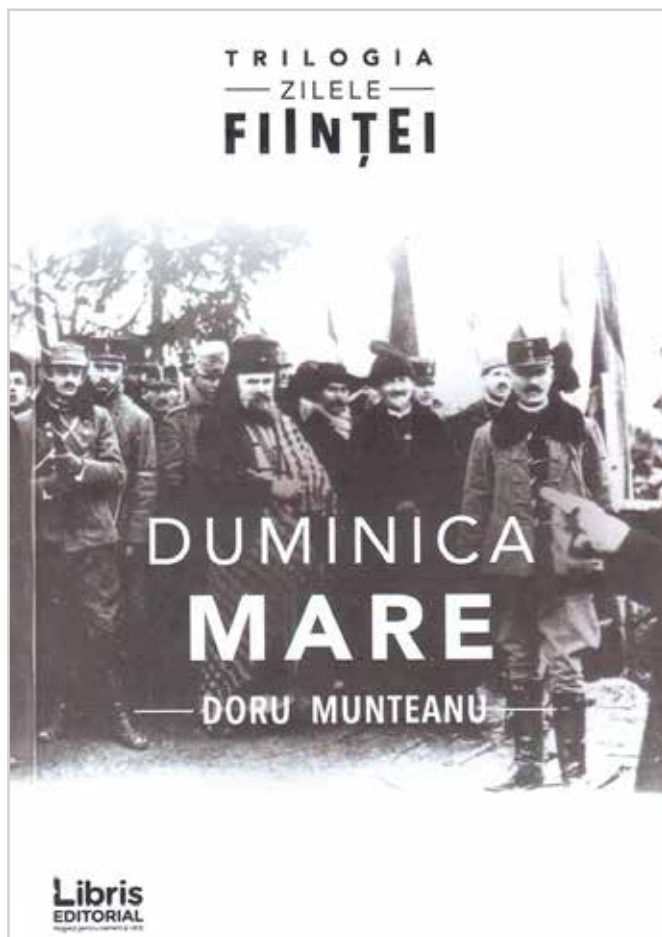
Doru Munteanu: La *Târgul Internațional de Carte și Muzică Libris* din primăvara acestui an de la Brașov, am venit în fața cititorilor cu primele mele trei romane, cu emoție, dar și cu bucurie. Mărturisesc că inițiativa reeditărilor i-a aparținut *Asociației Libris Cultural* și editurii sale, care m-au

convins de necesitatea unui asemenea gest. Mie, drept să spun, mi se părea că e prea repede, deși trecuseră peste 30 de ani de la apariția lor.

Constatasem și eu că, în biblioteci, aproape nu mai erau, deși tirajele fuseseră considerabile, dar mă gândeam că acum e un alt public, cu un alt nivel de așteptare și de ce nu, mă speria reculegerea textelor, care însumau peste 600 de pagini. Era o muncă deloc neglijabilă și mă bântuia un soi de îndoială despre cum voi recepta după atâția ani povestirile scrise la altă vârstă, însă am constatat că nu aveam nimic să-i reproșez scriitorului de atunci, așa că intervențiile în scriitură au fost neesențiale.

Când am pornit proiectul românesc aveam în gând șapte cărți, care ar fi trebuit să aibă titlul de *Săptămâna patimilor*, dar viața și vremurile s-au schimbat... Îmi propusesem atunci să-mi asum șapte zile memorabile din istoria națională și să le metamorfozez în povești de viață. Am vrut să încetețenesc în memoria colectivă niște sintagme care să acopere importanța unor date istorice pentru noi, românii. Așa a apărut la Editura Dacia din Cluj, în 1983, romanul *Duminica mare*, inspirat din acea zi fabuloasă a ființei noastre naționale, 1 Decembrie 1918, care a fost o duminică a învierii. În 1986, se tipărește, la aceeași editură, *Vinerea neagră*, care se substituie prin titlu zilei nefaste de 30 august 1940,

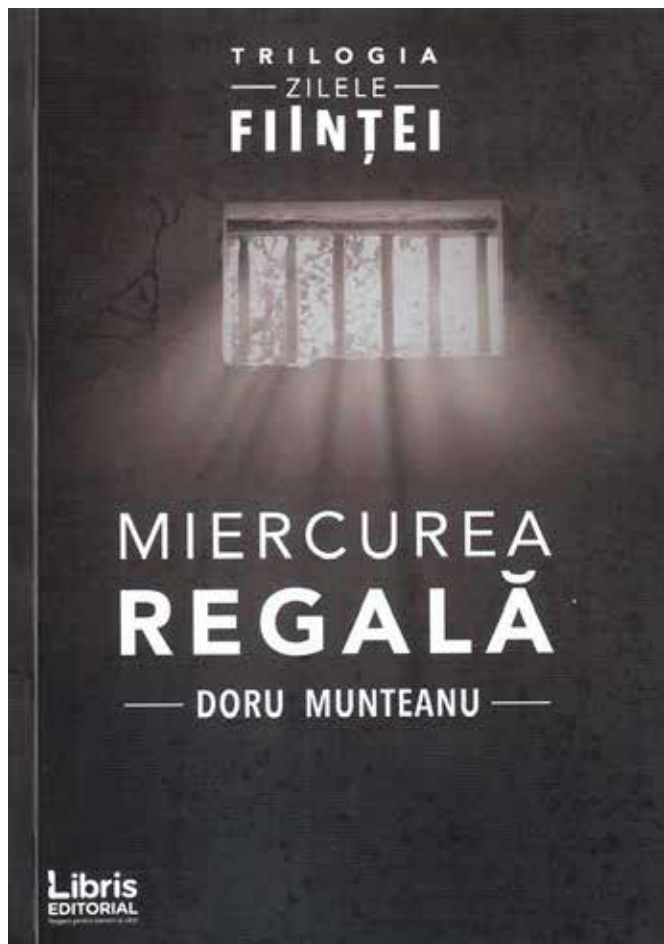
când am pierdut o bună parte din ceea ce înfăptuisem în 1918. Și a urmat *Miercurea regală*, în 1991, ce punea în valoare, ca simbolică, ziua de miercuri, 23 august 1944, memorabilă pentru reîntregirea țării. Acum, la reeditare, mi s-a cerut un titlu pentru trilogie și am optat pentru *Zilele ființei*, evident, e vorba despre ființa națională în devenirea ei.

L.C.: Foarte interesantă mărturisire. Dar ce anume te-a determinat să scrii opere de inspirație istorică? Care au fost sursele de documentare?

Doru Munteanu: Mă bucur că nu le-ai denumit „romane istorice”, pentru că nu sunt în accepțiunea clasică a terminologiei. Ele se inspiră copios din istorie, dar, alt fel, sunt **romane despre viața unor personaje care trec prin istorie**, se confruntă cu ea, fac parte dintre anonimii, soldații necunoscuți, care fac evenimentele și istoria. Sunt romane despre viață, dragoste, moarte, speranță, bucurie și deznădejde, despre destinul unui om, Horațiu Apolzan, un intelectual ardelean, judecător, care se confruntă cu evenimentele.

Fără îndoială că, pentru a fi în acord cu vremurile, trebuie să citești, să te documentezi, să cotrobăi prin

arhive, prin presa vremii de atunci, pentru a putea oferi cititorului de azi o imagine cât mai exactă a timpului. Desigur, mi-au fost de mare folos discuțiile cu oamenii care au trăit în acea vreme, amintirile lor. Pentru a întreprinde o incursiune în istorie trebuie să știi multe, pentru a te putea mișca în voie și a fi credibil. Tatăl meu a fost profesor de istorie și m-a convins de copil că această disciplină de studiu trebuie predată ca o poveste, pentru a putea fi înțeleasă și asumată, iar romanul de această factură este o povestire, un alter ego al poveștii ființei naționale din care faci parte. Eu așa am învățat istoria, având și beneficiul de a face parte dintr-o familie foarte veche românească, iar povestea familiei s-a confundat cu povestea devenirii noastre ca nație, pe care mi-am asumat-o ca pe un dat. **Istoria ca și viața nu poate fi frumoasă sau urâtă, ci numai adevărată**, așa că, e de datoria noastră să o cunoaștem așa cum a fost, ca să putem învăța din cele ce s-au petrecut. Nu ne-o putem renega, nu o putem cosmetiza. Ea este adevărul despre noi, e bagajul nostru de trecut care ne definește și își pune amprenta pe evoluția noastră.

A citi un manual sau un studiu istoric e o întreprindere dedicată unui proces științific de cunoaștere a evenimentelor, proceselor sociale și politice petrecute într-un anumit timp. A parcurge paginile unui roman de inspirație istorică e altceva, e încercarea de a pătrunde în universul unor conștiințe care se confruntă cu fenomenul, cu modul în care acesta reverberează în destinul lor. Viețile fiecărui om sunt unice, trăirile sunt absolut personale și fiecare dintre ele reprezintă într-un mod propriu și într-un registru personal evenimentele. Numitorul comun rămâne, există, dar recursul la metodă al fiecăruia e altul. **Evenimentele rezonează subiectiv în conștiința fiecăruia și perspectiva, de fiecare dată, e alta.** Un roman de inspirație istorică e un punct de vedere, o alternativă la istoria oficială, o altă manieră de a privi și a înțelege evenimentul, o altă metamorfoză a prefacerilor sociale și politice, mai aproape de omul de rând căruia i se întâmplă și spune povestea. Fără îndoială, experiența personală se cumulează la cea colectivă și îi dă un plus de credibilitate și viață trăită. Literatura nu creează viață, ci recrează prin prisma și perspectiva personajelor pe care și le propune, devenind, într-un fel, mai persuasivă, pentru

că întotdeauna povestea a fost mai tare și mai durabilă în timp decât adevărul oficial.

L.C.: Ce perspective deschide cititorilor lectura romanelor de inspirație istorică? Oferă un alt punct de vedere asupra epocii? Cât de mult e preocupat scriitorul de adevărul istoric și cât îl interesează creația propriu-zisă?

Doru Munteanu: Orice scriitor care se apropie și cochetează cu acest gen are în față adevărul istoric, pe care nu-l poate detrona decât dacă e fals, dar încearcă mereu să descopere lucruri noi, pe care acesta nu le relevă suficient. De exemplu, în *Duminica mare* am tratat destinul voluntarilor ardeleni de la Darnița Kievului, pe care istoria oficială îl descrie superficial și am dorit să-i pun în valoare pe acești oameni, peste o sută de mii, care s-au constituit într-un corp de armată pentru reîntregirea României. Nu am avut nici o intenție de a denatura adevărul istoric, dar am dorit să pun în valoare lupta „voluntarilor” într-o creație romanesă, contribuind în acest fel la completarea frescii sociale și politice a timpului. În acest fel, creația e un complementar care lipsește istoriei. Nu e grav și nici o inutilitate, ci o necesitate.

L.C.: În ce măsură un cititor ar trebui să înțeleagă epoca / evenimentul istoric prin prisma literaturii scrise în epoca contemporană cu evenimentul și, pe de altă parte, prin prisma unei opere literare despre eveniment / epocă scrisă mult mai târziu?

Doru Munteanu: Despre opere literare scrise în același timp cu evenimentul nu pot să spun mare lucru. Poate, nici nu există. Proza, romanul, literatura, au nevoie de un timp de detașare, de obiectivare, pentru a ilustra evenimentele. Trebuie să existe o perioadă de gestație a lucrurilor, pentru ca ele să se metamorfozeze în povestire. De aceea, cred că romanele despre evenimentele istorice au apărut mai târziu, la un timp de grație, care le-a permis scriitorilor să reflecteze la decantarea faptelor în scene de viață adevărată.

L.C.: Ce părere ai despre necesitatea reeditărilor? Concret acum mă refer la opera scriitorului Romulus Cioflec. Aș dori să reeditez volumul *Sub soarele polar*, apărut într-o primă ediție, în 1928. Este un memorialul de călătorie. Te întreb ar avea rezonanță în sufletul cititorilor descrierea unei călătorii efectuate în anul 1927? Vor fi cititorii interesați

de valoarea literară a evocării unei croaziere până la Cercul polar? Aceasta deoarece informațiile de natură turistică se găsesc astăzi din abundență.

Doru Munteanu: Sunt absolut de acord cu necesitatea reeditărilor. Și mă refer aici exact la volumul *Sub soarele polar* al lui Romulus Cioflec, un memorial de călătorie, pe care ar trebui să-l cunoască cititorii de azi. A fost atunci o premieră mondială și e și astăzi un înscris pe care trebuie să-l luăm în seamă și trebuie să-l promovăm. Nu știu câte nații au avut

oameni de factura lui Cioflec, ce s-au încumetat să facă o asemenea expediție și să ne lase mărturie experiența unei asemenea aventuri. Cioflec a fost un deschizător de drumuri și a performat în tot ce a făcut. Călătoria lui la Cercul Polar e similară și sinonimă cu o expediție temerară, iar lucrarea este în sine unică în literatura română.

L.C.: Mulțumim. Îți dorim din tot sufletul sănătate, putere de muncă, realizarea a cel puțin câte un roman pe an!

Valentin Marica

Rugăciune

Învrednicește-mă, Doamne,
să fiu licăr în veghea Ta,
deodat';
căci preatârziul
e păcat.
Fă-mă, acum, odraslă
în grădini de har,
prinse-n pânze
lungi,
de stihar.
Doamne,
la început de zi,
pe cale de safir,
învață-mă a ști
dacă prin poruncile
date mie
va trece
apa cea vie,
sarea din miezul de pâine,
domolirea din clipă
în tot ce-nseamnă mâine,
ca-n fiiece cărare
să aflu semnul tău de milă,
de-ndurare,
și în al îngerilor potop
să fiu albastru
dulce
de isop.
Doamne,
în locul îndoielii
sau a vreunui regret,
dă-mi un măr tămâiet,

învățându-mă să fiu
apă de pârâu,
dimineată,
și miel răbduriu,
zorire în om,
sângele
și balsamul din pom,
orele răscolite
sau line,
venind de la Tine.
Prin stropul de pâine
și vin,
Doamne, dă-mi harpă
pentru suspin
și fă, Doamne,
când trec prin sudalme,
să am mângâiere în palme.
De-ngenunchez în fiere
sau în floare,
să-mi vezi, Doamne, dărele de sudoare
și chiar de-s candelă, să mă vezi,
dându-mi nunta unei amiezi,
ca-n lepădarea de iarba amară,
nu ochii haini
să-mi ia țărâna
de pe mâini
și rănilile toate.
Când la usciorul crucii
năpădesc șoapte
grele,
dă-mi, Doamne, taină, nu zăbrele,
și lasă
în vorba mea rară,
să fie vecernie
într-o seară.

DOUĂ SONETE MITOLOGICE

COPACUL SFÂȘIAT

Dintr-un incest, deschisa-i ochii-n soare,
Când mama Smyrna arbore devine.
Din scoarța lui crestat-adânc, în sine,
Ai izbucnit, Adonis, în vârtoare.

Iubit de toți, ce forță să te-aline?
Să fie Persephone ca o floare
Sau Aphrodite preschimbând în boare
Tot stratul viu de gingașe verbine?

Tu ai decis și-n Ares gelozia
A declanșat un gând întunecat.
Pe când gustai natura și tăria

În colții de mistreț te-a aruncat.
O luptă surdă și s-a frânt solia.
Copacul-om se-nclină sfâșiat.

ARIPI

Dedal, doar aripi te-ar putea preface
În pasăre, să te salvezi din ghiara
Lui Minos care-ți taie aprig scara,
Ca să rămâi închis și fără pace.

Zbori cu Icar și aeru-i ușoara
Planare peste lumea care tace,
Cu gesturile-i blânde sau posace.
Și trece iarna, apoi vine vara.

Doar fiul vrea mai sus. Necugetată
E agățarea lui de șubrezi nori.
Și a căzut în marea-nfierbântată.

Doar tu, bătrâne, peste-amurg și zori,
Rămâi să ai dorința necurmată
De a trăi pe un pământ cu flori.

Poem... de vecernie

Bat clopote în umbrele pădurii,
Pe iarbă, ca la picnic, stau mirenii,
S-au adunat în jurul mănăstirii,
Ca niște prunci cumiți, în cuibul vremii.

Bat, la Nicula, clopote-nserate,
Pe șase glasuri de aramă cântă,
Tresar în cetini povestiri damnate
Și cerul însuși parcă se frământă.

Bat clopote în lacrimile mele
De fiică rătăcită și bolnavă...
Greu nu e lutul. Visurile-s grele!
Miroase-a busuioc și a otavă.

Bat clopote-a speranță și iubire,
Întru credință clopotele bat.
Și flacără e Sfânta Mănăstire,
Sub cerul cel înalt și preacurat.

Bat clopote a înălțare-n slavă,
Scară la cer se face imnul lor
Și parcă levitez, și parcă zbor,
Ceasornicul se-oprește-un bob-zăbavă.

Bat clopote și duhul lor lucrează,
Vremelnicia nu mai are spor:
Din veacuri sunt aproape și veghează
Măicuța și Iisus Pantocrator.

Dalila Özbay –
Ciclul Migranți

RESTITUIRI:
Romulus Ciofleac
BANII

Lui Panait Istrati

Marșul cu brio al orchestrei lui Țepeneag deschisese concertul la cafeneaua „Cerbul de aur” la ora 9, ca totdeauna; țigani trecuse[ră] de mult prin cele mai căutate bucăți de rezistență, spre a încălzi pe consumatori în vederea programului de cabaret, iar artiștii se și înființase[ră] la masa lor de lângă sobă aproape toți: Klara-vieneza, soții Kertész, soții Dumitrescu, Margit, Pișta, Viorica și Pick. E destul de târziu, iar sala și de astă-dată, aproape goală de public.

Neștiind ce are să iasă din program, artiștii, în buna lor dispoziție de rigoare, așteaptă la masa lor cea fără consumații. Vreunul mai forfotește printre mesele consumatorilor, ca chelnerii și garderobiera, ca patronul lor cel cu cap marțial, cu batistă atârând lungă, reglementar, și cu mină jovială pînă aproape de crispație. Toți în verva lor, sub ochii patroanei de la casă, mereu radioasă și ea, iar lăutarii toți niște apucați în mișcările și căutăturile lor. Acorduri de arii și dansuri moderne foarte – cu tobă, cu talgere și saxofoane la zi – mereu iuți și uluitoare ca bombardamentele de baraj, răzbat binișor prin geamuri, pînă la marginea opusă a pieții; ba și mai departe, atunci cînd patronul ori unul din ai lui deschide ușa să cate, ca din întâmplare, afară...

Acolo la ușă, ca și pe la ferestrele cu perdelele trase în lături ca să se vadă scena, se înghesuie azi tot cam aceeași mîna de gură cască, de cerșetori și negustori ambulanti megieși cu cerșetoria, toți profitori în același timp ai valului de căldură cînd se deschide ușa... Prezența acestei lumi multe și disponibile, venită de acasă doar cu ochii, nu incomodează însă pe patron, așa cum nu-l turbură pe un orator întreruperile cînd ideile se lasă așteptate. Ochii lui, pentru o clipă, schimbă chiar priviri aproape de înțelegere cu ochi necunoscuți de la ușă, – ochi ce cutreieră avizi cuprinsurile luminate din sala cu căldură completă...

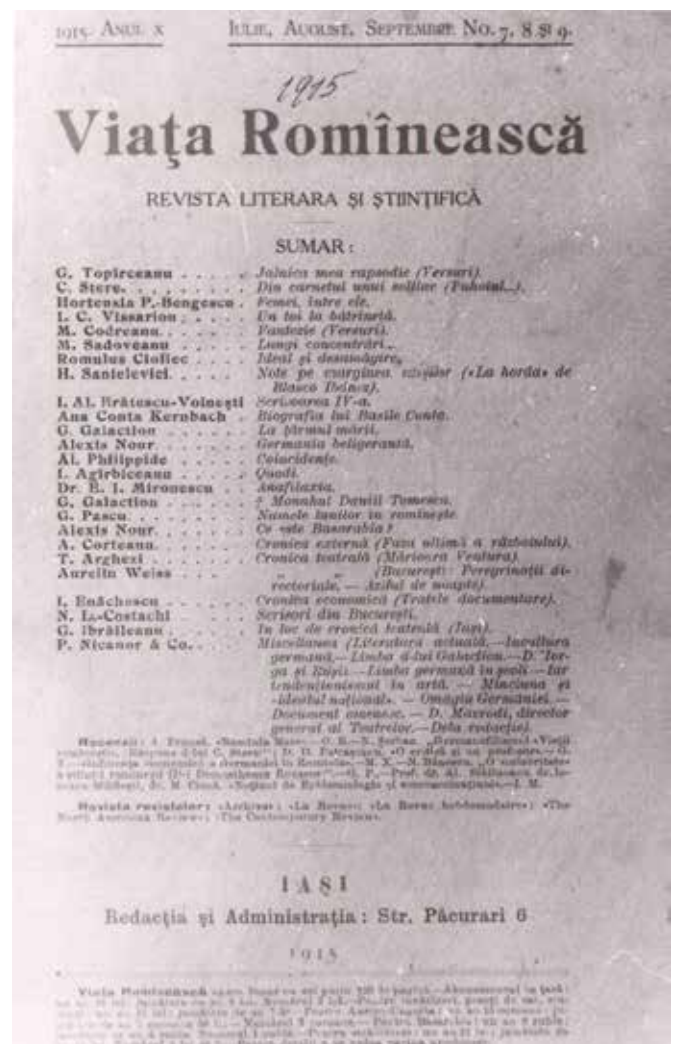
Puțin mai e pînă să înceapă programul, dacă începe...

Cel dintîi nor des însă, la masa artiștilor, a învăluit chipul mic și împuținat al Viorichii. Izbucniri îi fulgeră din ochi între două zîmbete. Prezentă cu toți

la conversație, ea zîmbește și se întunecă, zîmbește și se tîră cu mintea aiurea – și tace și ascultă. O pornire împotriva a tot ce vede și simte împrejurii o stăpînește. Nesuferită i-a fost pînă acum Dumitresca întotdeauna. Nesuferită îi e acum și Margit, chiar și Klara...

Cată zadarnic să descifreze în poza marțială a patronului, în fața lui mereu radioasă cu privire fixă de rabiatic, dacă se execută programul. E ascuns și iudă... De mult au început și ochii lui să obosească în fața radioasă. Gata sînt și ochii lui să strige: „Ce mă fac eu?” Ca ai celorlalți. Ca ochii lor, ai tuturor.

Un gras de pe la mijlocul sălii, cel mai voluminos dintre clienți, cu pîntecele în două rînduri și care privise cu simpatie spre masa artiștilor – chiar stăruitor spre ea, spre Viorica – bate acum darabana

cu degetele și sigur are să plece.... Întors cu spațele spre masă, aproape eclipsînd-o, stă răs_căcărut cu brațele răstignite, unul întins pe masă, celălalt pe speteaza unui scaun, gata să caște... Fața mare, bucălată, îi este impasibilă. Roade doar mașinal o bucățică de scobitoare. Numai ochii ar putea să-l ducă din cafenea.

Mulți, cînd să plece, bat întîi darabana.

Deoarece Viorica pierdu de cîteva ori firul conversației și se temu că uită unde se află, ea se îndoi dacă mai e stăpînă pe sine, cum fusese... Se sforță... Dar cînd, mai apoi, convorbirile de la masă o izbeau fără înțeles, numai ca un mare huiet, ea tresări dîndu-și bine sama că uită... Adică s-a surprins cînd a uitat. Ceea ce înseamnă că nu mai e de tot stăpînă. Se îndărătnicește deci să nu mai uite – pînă la un început de crispație – și uită... Ca să fie stăpînă pe sine și să nu se mai piardă, ea nu știe că mai întîi trebuie să alunge cu totul din minte un lucru: că nu mai are nici un ban... Chipul rînd pe rînd i se luminează, i se întunecă, i se luminează și i se întunecă... Pișta, artist de dramă cu voce de bariton și cel mai stăpîn pe sine dintre artiști, o observă și pe ea, pe cînd aruncă obosit ba un cuvînt, ba un zîmbet la ceilalți. O tot observă fără să bage de samă că mintea i-a fugit de cîteva ori de acolo, fără să-și dea sama că chipul i se umbrește și lui... După ce apoi bagă de samă, încearcă să-i deruteze pe camarazi luînd poză de melancolie ușoară, ca artist dramatic ce este. Melancolia lui însă se propagă și ea mai departe, la fel cu veselia, adică se răspîndește pe chipurile celorlalți ca melancolie adevărată.

În mintea Violetei, cum o numesc toți, mai șovăie un alt gînd, adică o socoteală – și ca orice socoteală, mai prielnică decît gîndurile obișnuite și grijile: să ceară ori să nu ceară o cafea cu lapte... Pentru atîta lucru chelnerul nu s-ar mai adresa patronului. Desigur, i-ar da! Preferă însă să ia la plecare un avans, să mai dea ceva – cît o putea să dea – la chiria adunată. S-o mai îmblînzească pe Cămilă (madam Roth).

„Uite și acesta pleacă”, se adresează Violeta tuturor fără să-i privească.

„Da’ de unde știi?” – sare Dumitreasca iritată și înțelegînd fără vreo precizare de cine este vorba. „Omu’, slavă Domnului, stă binișor la locul lui.”

Totuși, ca și cum ar fi vrut să-l țintuiască locului, privirile toate se pironiră asupra domnului celui

gras. Îi dădură tîrcoale multă vreme. Îl învăluiră ca într-un mare giulgiu nevăzut, alunecînd pe formele îmbelșugat rotunjite, pe brațele lungite, pe lanțul traversînd burta deasupra rîndului întîi prin cheutoare. Priviri insistente îl înfășurau mereu priveghind ca la o comoară.

Jeni Dumitrescu, care se iritase, avea acum satisfacția că putuse să sublinieze încă o dată că Violeta e o creatură imposibilă. Fie vremea cea mai bună, ei i se năzarește și cobește a rău. Se dovedea că un om sănătos nu se poate înțelege cu ea... Are să i se dea odată dreptate ei, Dumitreascăi... Omul acela, de o pildă, nu făcuse niciun gest prevestitor plecării, nu se uitase la ceas, nu-și întorsese capul după chelner, nici măcar nu căscase. Imobil în toate, afară de degete, stetea nemișcat locului. Arăta prin toate că se simte bine. Aștepta poate o întregă companie.

La masa artiștilor s-a lăsat totuși o tăcere grea.

„Nu-s și nu-s bani” – o rupse Dumitrescu rezumînd o preocupare obștească, ceea ce era în toate privirile de la masă, – pînda din toate privirile.

„Dar unde-s banii care erau?” – sări ca lovită Violeta, ca și cum îi dispăruse ceva de sub mînă. „Unde?...”

Dumitrescu, care în criza economică și financiară se pricepea mai mult decît toți, zîmbi... Zîmbi, cu toate că ochii fetei nu-l slăbeau de sub luminile lor ca din două reflectoare. Zîmbi, ca să mai lungească vorba pe o așa temă cu Violeta, pe care o socotea la a. b. c. în economia politică.

„Ba să mă ierți” – sări ea atinsă. „Banii sînt tot atîția; lumea ar fi bucuroasă să capete pe jumătate și să muncească oricît.”

Observînd mai multe perechi de ochi care o urmăreau, ba cu atenție, ba cu surprindere (aproape cu admirație), ea se pierdu. Ba își mai adusesese aminte, pe deasupra, ce ziduri din pachete de bancnote văzuse la bănci... Îl fixa mereu pe Dumitrescu, îl ținea sub ochi.

„Banii i-a tipării statu’ și a tipărit atîția cîtă muncă au făcut laolaltă toți lucrătorii care pot să muncească” – adaoase ea cu obrazii ușor împurpurați de sfortare. „Statu’ să dea drumu’ la bani, ca să poată lumea să muncească mai departe. Să facă să umble toți banii, dacă i-a tipărit. Sînt bani din muncă. Să iasă după muncă – uite așa ! Iar dacă lumea vrea să muncească mai mult, să mai tipărească!”

„Da’ știți că e teribilă Violeta în finanțe? Bravo ție, Violeto!” – izbucni Dumitrescu, hohotind o admirație batjocuritoare în ochii lui măriți și apoi în gura ușor strîmbată. „Ei, apoi să facem noi o mașină de tipărit, dragă...”

Toți rîseră. Fu un amestec și de batjocură, și de milă, și de simpatie. Și, derutată. Violeta tăcu.

***

Cînd? cum? – grasul plătise, se ridicase și ieșea. Curînd mai ieși un al doilea consumator, după ce băuse o cafea și citise gazetele...

Pe fiecare îl petrecură cu ochii, toți, pînă cînd se închiseră ușile interioare, care jucau, și ușa exterioară sunînd surd... Acum tăcerea lor, a tuturor, semăna în cîtva cu tăcerea rămasă după plecarea cuiva pentru totdeauna. Tăceau ca și patronul, ca întreg personalul, care, cu fețele spre ușă, salutase exagerat în mai multe limbi. Tăcere apăsătoare și lungă...

Dumitrescu bătea pe masă darabana cu ochii încruntați și încetă brusc... Pick se oprise în fața lor; programul nu se mai executa. Se uitară și unii la alții și toți la Pick, aducătorul știrii; se uitară și pe masă, dinainte-le, adică nicăieri...

După cîteva minute masa lor fu goală și cafenea golită de dînșii. Întîrziu doar Violeta, Margit și Pick. Au plecat toți fără avansuri, după ce fusese refuzat Pișta, artistul cel mai de temei al cabaretului și cu familie grea... Și după ce ieșeau, ascunși în gulerele lor ridicate, nu mai semănau afară cu lumea din cafenea, nici cu artiștii nu mai semănau. Erau la fel ca toată lumea de afară, cînd se scurge spre cartierele mărginașe...

Public mai aveau doar cinci-șase mese, toate învăluite în privirea lui Țepeneag... Ca și auxiliarii lui, transfigurați pînă la surmenaj și prefăcuți toți în coriști și discuri de refrene și zgomote improvizate, primașul nu cedează din tensiune. Abia dacă rupe grăbit firele desfăcute din arcuș. Iar cînd Lică a pornit cu cheta, lăsînd talgerele și toba în urmă-i decisă să se spargă, întreg taraful e în friguri. Și ochii din urmă ai tarafului, mulți și lacomi, ochii lui obosiți urmăresc pe furiș farfuria. Monede mai mari ori monede mai mici, monede mai multe ori mai puține pot să fie văzute cum cad, pot să fie văzute cum sună...

Cum Margit se plasase la masa de lîngă bufet – și anume într-o societate de militari – Violeta, rămasă singură, răsfoi îndelung revistele ilustrate și umoristice rîzînd subit ori zîmbind lung pînă la extenuare.

După ceasuri lungi, ochii îi rămaseră îndelung pe un text, ca și cum l-ar ceti. Simțind că fața îi e palidă, își frecă mai pe furiș obrajii palizi și împuținați, îi trase înapoi și își crescă și învioră chipul. Își aduse aminte de obrajii ei cu trei luni mai înainte și de chemările la rampă – și se surprinse întrebîndu-se cu glas dacă azi chiar s-ar putea măsura vreuna cu ea la dans... De mică o poreclise mamă-sa „titirez”. Rămase la vorbele mamei...

Acum unde să se ducă?

Așteptase toți înainte să treacă iute vremea și acum ar vrea s-o ție în loc. se mai ridicase... Încercase de cîteva ori să-și poarte trupul printre mese în mers legănat; iar spre ziuă, după ce încercă zadarnic să scoată de la patron un avans, se cădea să plece și n-a plecat. Îi tremură tot ce ține în mîină și nu pleacă... Din creștet și pînă în tălpi își simți deodată pielea cum o furnică. De ce o simți ? O simți, pentru că se gîndea cum ar fi corpul ei dacă n-ar mai fi al ei... Și surprinse pe ober-chelner în fața ei privind-o. S-au privit. Și așa s-a făcut că, surprinsă de privirea lui, i-a cerut o cafea.

De nu i-ar fi descoperit privirea în față, nu i-ar fi cerut...

Deoarece a fost încurcat și șovăitor, tot publicul trebuie să fi bănuțit din zîmbetul lui jenat despre ce a fost vorba și că a fost refuzată... Literele îi joacă sub ochii uscați și plînge cu respirația. Plînge numai cu respirația, pripit. Își ridică apoi ochii uscați și peste pagini și-i poartă prin local și plînge nevăzută.

Respirînd astfel mai pripit, ca și cum ar vorbi precipitat cuiva aproape, s-a ridicat, s-a dus la garderobă de s-a îmbrăcat și a ieșit în piață, unde sosea ziua iarăși... Și, după ce a căzut în urmă-i ușa și cu ea, ca sugrumat, huietul de orchestră și de glasuri, mîni vinete de afară i-au întins cornuri cu lapte și i-au întins și flori; și mîni goale. Prin largul albit de zăpadă, sclipind de un ger din dimineața însorită de ianuarie și abia pătât de stinghere arătări omenești, ea merge aproape grăbită, cu respirația ei asemenea... Obloane lăsate ocrotesc încă, de jur-împrejur, pretutindeni, liniștea somnului de dimineață. Brațe disponibile, abia sosite cu îndoială din adăposturi,

așteaptă mai departe în mici pîlcuri ori stinghere; femeii și bărbații caută, toți în toate direcțiile, în direcția de unde vine munca. Toți ca pe un țărm de ocean, în așteptarea catargului, toți cu chipuri viete, aspre de luptă lungă, bronzate ca de eroi. Alături de buzele strînse și ochii întredeschiși ai unora încă îndărătnici pentru luptă, guri întredeschise sub priviri căscate răsufală și ele iuți...

„De ce nu sînt bani?!...” – murmură ea cu glas tărăgănat, bocit. Apoi, în țipăt, cu cumpătul pierdut: „Unde-s banii?!”

– Ce bani ? – sări sergentul din apropiere, gata la datorie.

– Banii !... Banii...

– Ci vorbește odată: ce bani?! – strigă paznicul ordinii și avutului, aspru și iritat, văzînd că începe lumea să se adune.

– Banii! – se dezlănțui iarăși glasul dătător de fiori și femeia trecu înainte cu privirea mereu dominată de ceva – gata parcă să apuce și să sfîșie ceva cu privirea – iar cu ochii îmbujorîndu-i-se. Strigarea i se înecă într-un hohot cu dinții strînși.

Pus în fața imposibilului și în neputință de a executa consemnul, sergentul dădu biruit din umeri în mijlocul lumii adunate, urnită pe o clipă din ale ei, părtașă și ea la nedumerire.

Căci nimeni nu putuse s-o înțeleagă.

Și s-a dus. Nu se știe unde s-a dus.

Proză publicată în „Viața românească”, anul XXIV, volumul LXL, nr. 7 și 8, iulie, august 1932, p. 229-234. Text ales și transcris de Victor DURNEA.)

Cronică literară de Luminița Cornea:

Ion Topolog – un scriitor de secol XX

Ion Topolog este un scriitor bine cunoscut în spațiul literar brașovean și nu numai. Copilăria și adolescența trăite în zona subcarpatică din Vâlcea și-au pus vizibil amprenta asupra literaturii sale. Avem în vedere, în acest sens, romanul apărut recent, *Tatăl și fiul*, vol. II. *După război* (Brașov, Editura Pastel, 2017, 242 p.), din care primul capitol a fost tipărit în numărul anterior al revistei noastre.

Volumul II, *După război*, din *Tatăl și fiul*, este un roman fundamental pentru înțelegerea, în special, a unor fenomene sociale, ridicând un admirabil edificiu literar unei epoci greu încercate din istoria satelor românești de după Al Doilea Război Mondial. Perioada istorică și spațiul sunt foarte cunoscute autorului ce ar putea mărturisi, după vorba psalmistului, „acolo șezum și plânsem”. Tocmai de aceea „povestea” te ține încordat pe tot parcursul lecturii, în timp ce acțiunea se dezvăluie treptat.

Ion Topolog este un scriitor de secol XX. Nu pentru că discursul său epic înfățișează o anume epocă involburată de la jumătatea acestui secol, ci deoarece Ion Topolog se alătură prozatorilor reprezentativi ai literaturii române din secolul XX, prin faptul că utilizează funcția critică, manifestată prin

„revizitarea” unui segment de istorie, și funcția nostalgică, materializată prin identificarea în conștiința domniei sale a unor momente ce nu se vor uita. Adăugăm faptul că folosește tehnica discursului epic specifică prozatorilor din secolul XX. Exemplificăm, în primul rând, prin atașamentul față de proza lui Marin Preda, fapt evident în scrisul lui Ion Topolog. Mulțimea numelor și porecelor țăranilor, explicarea neologismelor de către țăranii ori lectura ziarelor la sate ne amintește de Ilie Moromete și de personaje ce descind din *Moromeții*:

„– Cum? Cum ai zis? S-a oprit Văcălie cu lingura plină în mână pentru a o duce la gură, așteptând ca Oprișel să spună încă o dată cuvântul acela elegant.

– *Artistic*, adică cioplite și fasonate frumos...” (p. 8)

„– Ce? Cum ai zis? Cum e cuvântul ăla? *Ideolo...*

– *Ideologizat*. Zi-l de câteva ori și-l înveți, c-așa am făcut și eu, și uite că merge.”(p.67)

– Dumneata nu citești ziarele? *Scânțeia*, asta e acu. Gata cu ălea dinainte, dumneata nu erai abonat la *Universu*?

– Ba, eram, și nu poci spune că nu-l citeam. Aveai ce citi în el. Și nu-ți spuneam și ție atâtea câte le găseam de-acolo din ziar, de puteam spune că suntem

niște oameni informați? Sigur, trebuie să ne abonăm și la *Scânteia* asta.” (p. 115)

Prezența unor personaje reale identificate ușor în societatea românească a timpului evocat oferă plus valoare operei. Ne oprim la o importantă și cunoscută personalitate din mediul clerical – patriarhul Justinian Marina (1901–1977), „un vrednic prelat, apărând din toate puterile independența și funcționalitatea bisericii și vieții religioase din România.” (p. 146), înfățișat ca fiind „cu adevărat, un apostol. Pornise de jos, ca preot de țară și, de fapt, așa rămăsese: simplu și dăruit oamenilor, mereu printre ei (...) patriarhul Justinian Marina a venit personal să facă acele slujbe. S-a rămas pe ideea că a dorit să-i facă o bucurie unui prieten din vremea preoției lui la țară, adică cel de față, preotul Gheorghe Diaconu din Berislăveștii de Cozia” (p.225).

Prezența unor perceptive general valabile se muzează perfect pe caracterul personajelor și pe grozăvia întâmplărilor din sinistra perioadă următoare războiului și cea de început a comunismului: „comunismul ăsta, bolșevismul, cum îi zice, pe care îl aduc rușii, nu prea le are cu biserica și cu Cel de Sus” (p. 14); „nu cred că vin anglo-americanii să ne salveze” (p. 97); „oriunde ar fi, oamenii sunt tot oameni și iubirea e aceeași pentru toți.” (p.165); „Poftele animalice răzbăteau însă la deținătorii de putere, fără nicio opreliște. Cine îi judeca pe ei?” (p. 175). Pe întreg parcursul discursului epic, se simte permanent prezent sentimentul fricii în sufletele personajelor – în prima jumătate a romanului acțiunea se desfășoară lent, ca apoi să se precipite, însă peste tot se întrevede teama. De ce? „Pe drept, pe nedrept, la mititica cu tine, că ești dușman al poporului.” (p.239).

Romanul *Tatăl și fiul*, vol. II, *După război*, e un fel de spectacol la care se face haz de necaz, se râde, se plânge, se-nvață, în primul rând. Viața continuă să meargă înainte. Se învață din starea de frică permanentă, știut fiind că, în acea cruntă perioadă, „securitatea hărțuia și aresta în continuare, mai ales sub pretextul de subminare a statului nou” (p.174), încât așa „am ajuns să ne fie frică și de umbra noastră” (p. 216). Dar „oamenii trebuie să se întoarcă la iubire” (p.188). Concluzia rezultată din experiența vieții este adaptarea la noile condiții sociale și politice, anume că „oamenii se vor obișnui și cu colectivul.

ION TOPOLOG

TATĂL ȘI FIUL

Vol. II. DUPĂ RĂZBOI

— roman —

Editura Pastel | Brașov 2017

Total e să nu ne înrăim, să devenim câini unii cu alții. Și el simte că în comunitatea rurală se rupe definitiv ceva ce nu va mai fi pus niciodată la loc” (p. 221). Aici este tragedia.

Scriitorul Ion Topolog desfășoară în romanul *După război* (*Tatăl și fiul*) o imensă dramă jucată pe scena satului românesc din perioada lui cea mai groaznică, oferind cu maiestuoase tonalități literare minunate pagini spre mângâierea și, de ce nu?, spre educarea cititorului / spectatorului.

Dalila Özbay –
Ciclul Migranți

Cornel Dimovici

Die eisernen Kreuze/Crucile de fier (roman prezentat la Târgul de Carte de la Leipzig, 2016)

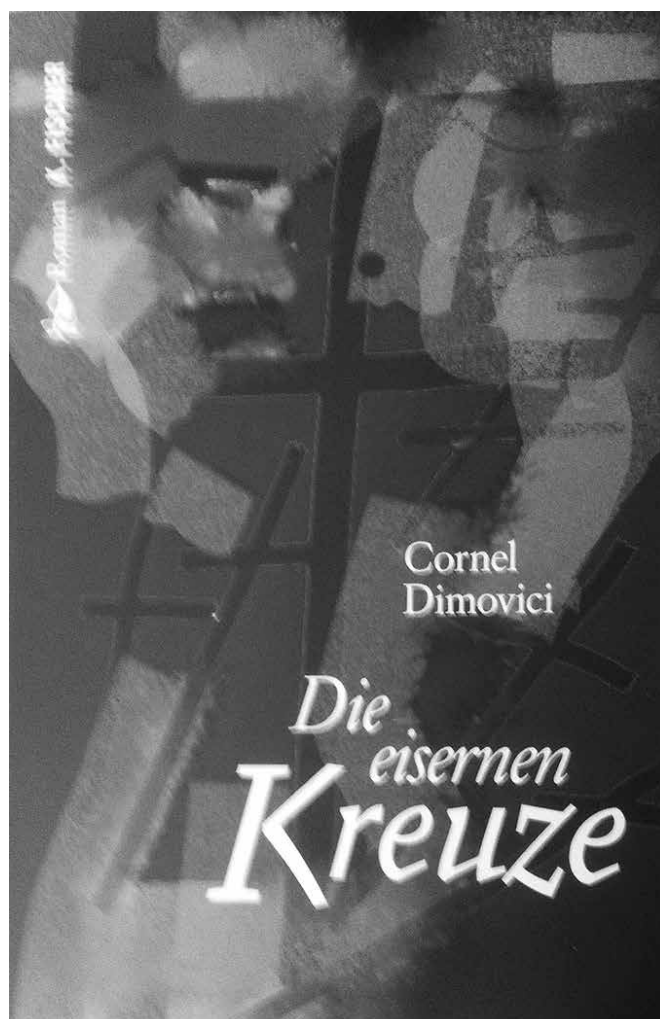
– fragment în traducerea, din germană, a autorului –

Ștefan era din nou singur, cumva încolțit, și se refugia în copilăria lui, în anii de la Blaj și îi căuta pe prietenii și profesorii care i-au cultivat respectul și admirația pentru Franța, acum ocupată și umilită. Era din nou pe dealul de unde, în mai 1848, tunurile din lemn de cireș ale lui Avram Iancu au ocrotit prima mare Adunare a Românilor din Transilvania. De aici, de sus, contemplau câmpia aceea magnifică, mărginită de Târnava Mare, și vedeau miile de oameni setoși de libertate și pe marii oratori care le explicau viitorul... Cei fără drepturi, cereau să fie recunoscuți ca oameni liberi și ca națiune. Profesorul Radu le citea în franceză din „*Cidul*” lui Corneille și nu din Bărnuțiu sau un alt scriitor revoluționar al anilor 48. De ce Corneille? Nu va înțelege niciodată! Și pe Câmpia aia a Libertății, miile de țărani români fără drepturi care ascultau fascinați discursurile tribunilor, care le promiteau libertate și recunoaștere și o patrie.

Filmul s-a rupt și Ștefan sări speriat din pat. Nu era nici un film! Doar fantomele amintirilor! Umbre... El trebuia să plece, să fugă, să alerge! Ceva îl mâna bezmetic prin tunelul ăsta negru! O forță demonică. Irațională și absurdă! El trebuia să gonească prin timp, împreună cu sufletele alea neliniștite, care de mii de ani, rătăceau prin timp și spațiu, împreună cu Avram Iancu; Ștefan nu visa, el era acolo, cu el, avocatul care s-a transformat în războinic, „Crăișorul Munților”, trădat de împărat și de oamenii lui și rătăceau împreună prin munții ăștia de aur blestemați, regatul „Crăișorului”, care nu a fost niciodată al lui, urmărit de irațional și nebunie, decepție și durere, și „Crăișorul” pășea, călca, mergea, de fapt pelegina și se topi în amurgul roșu, fierbinte și tulbure..

Ștefan ajunsese în fața unei căsuțe albe ca o lumină, într-o poiană plină de narcise galbene aruncate prin iarba verde, proaspătă. În fața casei, un țăran bătrân, îmbrăcat în alb, cioplea o bucată de lemn. Ștefan îl întrebă, dacă a observat, în ce direcție a plecat

Avram Iancu, și țăranul, fără să se oprească din cioplea, îi arătă cu degetul un vârf de munte singuratic, verde-verde, și, fără să ridice capul, îl întrebă pe Ștefan, dacă împăratul mai trăiește, și Ștefan îi explicase scurt, că și el, împăratul, trebuie să fie în apropiere... El știa, ca toți ceilalți mocani din munții ăștia blestemați, că după înfrângere și trădare, împăratul a vrut să-l întâlnească, să-i explice și poate să se scuze, sau poate numai din curiozitate pentru acest simbol, pentru acest crai fără regat, și a venit în munți, la locul întâlnirii, cu oamenii lui din Viena... Și „Crăișorul”, învinsul, solitarul, revoluționarul dezamăgit și umilit, l-a lăsat pe împărat să aștepte. Și n-a venit la întâlnire. De ce, pentru ce trebuia să întâlnească Ștefan, și în lumea asta, sau în somn, în vise sau în moarte, în iad, atâția neliniștiți, învinși, umiliți, alungați și nedoriți? Visa? Sau era în iad? Era mort?

Deodată se făcu din nou frig, tremura, avea niște cizme groase din stofă de pufoaice, o căciulă... Era din nou în Rusia? Sau, mulți ani mai târziu, în Siberia? De fapt totul îi era indiferent, egal, însă frigul ăsta blestemat, chinuitor... Prea mult frig! Era sătul! Se trezi în celula cu Marcus și Hermann. Ei se certau sau discutau aprins:

– Vino și tu, Ștefan!

– Doar ai auzit: ne înrolăm la nemți! Suntem bineveniți!

– Ești nebun! Țștia ne împușcă!
– Dacă ne prind! Scăpăm de idiolenia asta fără sens! De balamucul ăsta de neputincioși, unde nimeni nu știe nimic, de comandantii ăștia care habar nu au pe ce lume sunt!

– Glumești!

– Cum să glumesc? În câteva zile am scăpat!

– Și chiar crezi, că o să mă accepte și pe mine?

– Bineînțeles! Doar au nevoie de soldați! Rusia e mare!

Laurențiu-Ciprian Tudor

În cerescul lichid

le-am dat drumul poemelor
pe râu
nu le-am ars
cum ai spus,
cuvintele se vor topi în apa aceea
se vor ridica în ploi:
o îmbrățișare totală
de care nu te poți apăra.

le-am dat drumul poemelor pe râu
pentru că tu nu ai niciodată umbrelă
sânii și coapsele tale
își vor aminti de mine

în cel mai rău caz
fără ploaie poemele
vor fi pești.

Eu asmut poemul pe tine

eu asmut poemul pe tine
câine hulpav sfășaindu-ți carnea
ploaie de aur
înfiorându-te
femeie fără lacăte
sunt Iona al acestei porniri
iar tu dilatată, rumenită
ești când chitul albastru
când corabia
cu care Noe caută promisiunea.

Vadim Bacinschi (Odesa)

Cuvinte

Rămâi așa cum te simte
Sufletul meu, la ora când
Vin de la tine spre mine cuvinte
Și eu le așez într-un rând
Vin, neștiute, cuvinte,
Ființa cu ochi îngerești,
Și vin, ca să știi, înainte
De-a vrea tu ca să le rostești.

Miracolul are un nume,
Dar nu îndrăznesc să ți-l spun,
Cât e primăvara pe lume
Și aștrii în floare apun.
Cât zarzării spulber petale,
Plângând peste noi, pe ascuns...
Mă uit la privirile tale
Și, parcă, îmi este de-ajuns.
... Și, iată, îți scriu înainte,
Cu chipul tău magic în gând,
Căci vin de la tine cuvinte,
Iar eu le așez într-un rând.

*Dalila Özbay –
Ciclul Migranți*

S-au întregit luminile a soare

S-au întregit luminile a soare
Cu ochiul din triunghiul despletit,
Sub cerul care încă ne mai doare
Coboară îngerii ce s-au răzvrătit.

Prin molecule urletul căderii,
Din paradisuri care nu ne-ncap,
Adună-nlăcrimarea mângâierii
Graalul înfloririlor de mac.

Acolo, când în zborurile toate,
Vom număra pe coamă amintiri,
Iar fluturi istoviți să ne arate
Cum se înalță raiul în priviri.

Zorii înfloresc în vâlvătaie

După dealuri arse de-ntuneric,
Zorii trași de cai se întâlnesc
Și cu taina cântecului sferic,
Oamenii din umbre înverzesc.

Își desprind călcâiele din rouă
Dogme încărcate de frământ,
Despletind pe umeri luna nouă,
Se îneacă cerul în cuvânt.

Marginile lumii se-ntretaie
Cu izbirea ochilor cumiți,
Zorii înfloresc în vâlvătaie,
Iar pe curcubeie poartă sfinți.

Dalila Özbay – Ciclul Migranți

Mihaela Aionesei **Dialog în oglindă**

Ieri m-a sunat un Poet să mă întrebe una, alta despre viață. N-am știut ce să-i răspund. I-am vorbit despre inimă și cubul ei de gheață topit în zodia palmelor tale.

Despre cetele de cețuri îndepărtate, despre cuibul de liniște și păsările care clocesc fericiri pe care le tot mut dintr-o mână în alta. Despre aerul pe care-l respir prelungind ecoul acelei duminici în care ai apărut și mi-au dispărut cuiele din palme. M-a ascultat cum își ascultă tatăl pruncul gângurind despre ceva necunoscut.

L-am întrebat la rândul meu ce mai face. Gândurile lui erau lungi cât coasa, care-i măsura umbra. Era vesel, deși de ani de zile i se lipise gustul amărăciunii de cerul gurii. Sufletul său ca un copil bătrân număra pașii lăsați de păianjeni pe holul spitalului. În pânza lor se oglindeau chipurile femeilor care l-au iubit sau doar s-au mulțumit să-i strângă în brațe poemele. I-am urât o primăvară frumoasă.

„Ehei, copilă dragă” – spunea el, „singura primăvară de care m-am bucurat a fost femeia. Pe toate le-am iubit..., dar dintre toate doar una mi-a rămas fidelă. Cea care mă așteaptă de-o veșnicie pe preșul de la ușa casei...”

17 mai 2017

Tabletă:
Șerban Teculescu
Scrisoare din Paris

Acum o sută de ani a avut loc bătălia de la Mărășești. Las persoanelor competente grija de a relata cum a trăit Romulus Cioflec acele evenimente decisive pentru soarta nației românești. Subsemnatul am amintit déjà în numărul trecut al „*Caietelor*” unele aspecte ale Primului Război Mondial.

În centrul acestor evenimente se aflau bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Am căutat în cărțile indicate mai jos istoricul acestor grele încercări... Generalul german Mackensen plecase de la București pe data de 5 iulie, spunând: „La revedere, la Iași, peste două săptămâni”; puterile centrale doreau dispariția României independente, refugiată în Moldova. S-a luat în discuție refugiarea guvernului și a familiei regale în Rusia, dar regele Ferdinand, alături de care se găsea generalul Berthelot, a refuzat categoric.

Mai întâi au atacat românii, împreună cu rușii, la Mărăști, împotriva trupelor germano-austro-bulgaro-turce. Între 22 și 24 iulie, ei avansează rapid. Dar, pe 25 iulie, sosește o telegramă de la Kerenski, șeful guvernului rus, care ordona suspendarea ofensivei pe întregul front (1). Totuși, Averescu continua atacul până pe întâi august, străpungând frontul pe o adâncime de 20 de km. Este o victorie deplină!

La Mărășești, pe data de 5, și la Oituz, pe 8 august, au atacat Puterile Centrale, sub conducerea lui Mackensen, cu o enormă pregătire de artilerie „sprijinită prin bombardamente cu gaze asfixiante” (2). O parte din armatele ruse fuseseră deja trimise în Galiția, unde trupele rusești se retrăseseră pe 100 de km. Dintre combatanții ruși rămași în Moldova, unii au luptat (defensiva nu le era interzisă), dar majoritatea s-au retras, fără să lupte.

Multe mărturii atestă eroismul ostașilor români; astfel, Kirișescu (p 334), relatează sacrificiul regimentului 40 din care 7 ofițeri și 120 de soldați cad prizonieri, toți ceilalți fiind căzuți în luptă.

Frontul se stabilizează, revine la războiul „de poziție”. Ofensiva germano-austriaco-bulgaro-turca a eșuat; niciunul din obiectivele stabilite de comandamentul german nu a fost atins (3). Și așa a rămas până la data armistițiului franco-german (11 noiembrie 1918), în ciuda păcii încheiate de Rusia și a proiectului de tratat româno-german de la Buftea, care nu a fost ratificat de rege. Ferdinand a refuzat dezarmarea armatei române rămasă pe poziții, astfel încât Mackensen cu 170.000 de combatanți era încă la Mărășești, în noiembrie 1918.

După retragerea puțin glorioasă, din anul 1916, acest succes face ca românii să fie văzuți în alt fel de

*Episcop Justinian Teculescu –
ceremonial la înmormântarea Eroului
Necunoscut, 1925*

către străini... și de către ei înșiși! Datoriă lui, România s-a prezentat cu fruntea sus la negocierile de la Paris, care s-au concretizat prin bine cunoscutul Tratat de la Trianon.

Să amintim că pe data de 6 august 1923, un covasnean, Justinian Teculescu (1865-1932), pe atunci Episcop al Armatei, „a pus piatra de temelie a Mausoleului de la Mărășești, ... a organizat Instituția Eroului Necunoscut (Soldatul necunoscut) și aducerea rămășițelor pământești ale acestuia de la Mărășești, la București, precum și înhumarea lor în Parcul Carol” (4).

Cei 22 de combatanți francezi căzuți în aceste lupte vor fi înmormântați la Iași, unde, în mod miraculos, monumentul s-a păstrat, încât poate fi văzut

și astăzi. Familia mea păstrează în memorie pe unul dintre atât de numeroșii eroi ai acestor lupte, cel ce a fost un alt voineștean, Gheorghe Maior, cumnat al Episcopului, soțul „Jeliței Lenica”, născută Teacă.

Note bibliografice:

1. *La Roumanie de la Triple a l'Entente* de Jean-Noel Grandhomme, Ed Soteca, 2009, p. 145; 2. *Berthelot, du culte de l'offensive a la strategie globale* de Jean-Noel Grandhomme, Ed. Ecpad, 2011, p. 146; 3. *La Roumanie dans la Guerre Mondiale* de Constantin Kiritzesco, Ed Payot, 1935 (reeditată în limba română, la București, în 1989), p. 345; 4. *Teculeștii din neam în neam*, de Luminița Cornea, C. Catrina și Ioan Lăcătușu, Ed Angvstia, 2008, p. 33.

Cristina Vișan

Să vorbim, să scriem corect

„Limba...e un element esențial, ba chiar un criteriu al culturii... și măsurariul civilizațiunii unui popor” afirma, la un moment dat, Eminescu. Cultivarea limbii trebuie să fie o preocupare majoră, a tuturor. Cu toate acestea, o serie de greșeli apar frecvent în rândul vorbitorilor, cel mai adesea din cunoașterea superficială a limbii, din ignoranță, comoditate sau autosuficiență.

Una dintre greșelile de exprimare ce face, de mulți ani, „carieră” în vorbirea unor oameni neinteresati de normele limbii literare este pleonasmul. Acesta constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau structuri cu același înțeles. Prezentăm câteva situații, unele chiar poznașe, cu această greșală, cu speranța că vom fi mai interesati să evităm astfel de exprimări.

1. „*a-și aduce aportul*” – De ce e greșită sintagma? Cuvântul *aport* provine din limba franceză, de la verbul *apporter* - a aduce, sensul fiind de *aduce-re*. Deci, e greșită formularea: *Și-a adus aportul* la finalizarea proiectului. La fel e și enunțul: România *și-a adus o contribuție* însemnată la dezvoltarea comerțului.

Corect: *A contribuit* la finalizarea proiectului. România *a contribuit* vizibil/ remarcabil la dezvoltarea comerțului.

2. Liceul „Vasile Alecsandri” *a aniversat 75 de ani* de existență. S-au împlinit *150 de ani de la aniversarea* căii ferate.

O greșală generalizată este dată de faptul că verbul *a aniversa* și infinitivul său lung, *aniversare*, apar adesea însoțite de substantivul *ani*, a cărui prezență e inutilă, deoarece se află deja cuprins în compunerea lui *aniversa* și *aniversare* (din latinescul *annus-an* și *verto-înțoarce*).

Corect: Liceul „Vasile Alecsandri” *a aniversat înființarea*, împlinindu-se 75 de ani de existență. S-au împlinit *115 ani de la fundarea/ construirea* căii ferate.

3. Activitatea societății *va crește în procent de 20 la sută*. Prețurile au scăzut *cu un procent de 10 la sută*. Cuvântul *procent* înseamnă *a suta parte dintr-o cantitate dată*, deci *procent la sută* este pleonasm.

Corect: Activitatea societății *va crește în proporție de 20 la sută*. Prețurile au scăzut *cu 10 procente/ cu 10 la sută*.

4. Adevărul *cel mai suprem* îl oferă viața practică. Rezultatele oglindesc condițiile *cele mai optime* de care a beneficiat pentru finalizarea proiectului.

Unele adjective care, prin natura lor, având valoare absolută, nu au grade de comparație: *princi-*

pal, suprem, optim, esențial, complet, unic, întreg, superior, inferior etc. Mulți vorbitori le tratează ca pe niște adjective obișnuite, la gradul pozitiv adăugându-le, în mod greșit, adverbe, prepoziții care construiesc diferitele forme de comparativ sau de superlativ. (*cel mai principal, foarte complet*)

Corect: Adevărul *suprem* îl oferă viața practică. Rezultatele oglindesc condițiile *optime* de care a beneficiat pentru finalizarea proiectului.

5. Soluția recomandată de medic a devenit *un panaceu universal*. Folosește paracetamolul *ca panaceu universal*.

Panaceu înseamnă *remediu universal*.

Corect: Soluția recomandată de medic a devenit *un panaceu*. Folosește paracetamolul *ca panaceu*.

*Elena Graure-Manta –
Construcție într-un spațiu*

Elena Graure-Manta – Obiecte cu lumină

Cosmina Marcela Oltean – Dăruire

Cosmina Marcela Oltean

Revistă editată de Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni (MNCR)

din Sfântul Gheorghe - director Valerii Kavruk.

ISSN 2559 - 4753, ISSN-L 2559 - 4753

Colaboratori permanenți:

Nicolae Scurtu (București), Mihaela Aionesei, Anthonia Amatti,
Nicolae Băciuț (Târgu-Mureș), Victor Durnea (Iași), Adrian Lesenciuc,
Valentin Marica (Târgu-Mureș), Adrian Munteanu, Doru Munteanu,
Ionel Simota, Ion Topolog, Laurențiu-Ciprian Tudor,
Iurie Colesnic (Chișinău), Vadim Bacinschi (Odesa),
Cornel Dimovici (Germania), Elena Graure-Manta
(Germania), Cosmina Marcela Oltean (Iași), Dalila Özbay (Turcia),
Tatiana Scurtu Munteanu (Galați), Șerban Teculescu (Paris),
Cristina Vișan.

Tehnoredactare: Zita Horvath